XVII-ik évfolyam. 9-ik szám. Köszeg, 1897. február 28-án.

KŐSZEG ÉS VIDÉKE

Szépirodalmi, társadalmi, és közgazdasági hetilap.

Megjelenik hetenkint egyszer, vasárnapon.

Előfizetési ár: Egész évre 4 frt = 8 korona, félévre 2 frt = 4 korona, negyedévre 1 frt = 2 korona. Egyes szám ára 10 kr. = 20 fillér.

Felelős szerkesztő: WITTINGER ANTAL. Kiadó és laptulajdonos: FEIGL GYULA.

Előfizetési pénzek és reclamátiók a kiadótulajdonoshoz, Feigl Gyula nyomdászhoz (városkör 81) intézendők. Nyilttér sora 40 fir. — Hirdetések nagyság szerint.

A háború réme.

(G.) Az a fekete felhőgomoly, mely ott lebegett már évek óta az európai béke derüs kék egének egy pontján, ijesztően közeledik és sötétedik. Hiába élveztük a béke áldásait, az élvezet nem volt soha aggodalom nélküli, mert ez a fenyegető felhő mindig ott lebegett előttünk s figyelmeztetett bennünket arra, hogy kertünk alatt leselkedik a veszedelem s csak idők kérdése, hogy mikor homályosítja el a felhőzet még a napot is.

Az utolsó hét nemzetközi eseményei közelebb hozták azt az időt. A diplomaczia konyháján fő valami ital, orvosság, vagy méreg, ki tudja? Halálát jelenti-e valamelyik nagy hatalomnak, vagy meghosszabbítja életét a fegyverek nyűge alatt roskadozó békének?

Ki tudja? Ki ád erre kielégitő feleletet?

A közel jövő aligha! A megindult áradat elé lehet futósövényeket, körtöltéseket emelni, de hogy ezek kitartanak-e és meddig?, arra feleletet csak a jövő adhat.

És a helyzet annál veszedelmesebb!

Nem akaruuk a nagy politikába avatkozni, de a politizálást is egyáltalán mellőzni szeretnénk, amennyiben nem érintik az eseményeknek tulnyomóan társadalmi és közgazdasági részét. De mint a nyilvánosság őrei nem mellőzhetjük a kérdést, mely egyre fenyegetőbben tólul a köznapi élet folyamába, mely egyre sürgősebben követeli a választ erre a kérdésre, hogy mi lesz a kibontakozás a bonyodalmak erdejéből.

Hiszen rémhirek bolgatják meg a családok békéjét! És lidérczuyomás ül a nemzet gazdasági életének legfobb tényezőire!

Mozgósitás!? Ez a birlelés magában is megrázza az országot egész alapjában, minden egyedében. Mert van-e olyan család az országban, akit nem érint a harczi készülődés híre legsúlyosabban, akár kenyérkeresőjét, akár fivérét, akár fiát szólitja fegyver alá a kötelességszerü fogadás, a katonai zászlóra tett esküt. A nemzet legszámottevőbb eleme, ereje, virága, a 20—30 év közötti ifjuság vonul be a sorba az első felhivásra s később sor kerül a családalapitó férfiőrre, a 40 évig terjedő korosztályra is.

De ha ennek az aggodalomnak elejét is lehetne venni vigasztalással, megnyugtatással — a mire most erősen igyekeznek a hivatalos körök, — nincs az a hivatalos hatalom, a mely határt tudna szabni a közgazdasági károsodásnak, mely a nemzetet éri, mikor napról-napra fenyegetőleg áll előttünk a háború veszedelme.

Ezen az avatatlanok mosolyognak. De tessék csak egy zavaros félév után rátekinteni a kereskedelmi mérlegre és az iparra. Milyen szörnyü változásokat fog az felmutatni.

A nagy tőke begombolkozik s mélyen a fiókjába rejti pénzerejét, mely békés időben száz meg száz vállalkozásnak s százezernyi munkás ember foglalkoztatásának volna előmozditója. Ugyan ki merne nagy vállalkozásba belemenni akkor, amikor nem tud bizonyosságot szerezni arról sem, hogy legalább az alapitás és a gyökérverés idején az első kifejlés idejét békében élheti keresztül? Ki épit gyárat, ki épit vasutat politikailag terhes időkben? Ki merészli vagyonát elhelyezni oly módon, hogy másoknak tegye lehetővé a vagyonszerzést?

Senki! A nagy tőke ólomlábuvá lesz, s olyan nehézkessé, hogy meg se mozdul erős rengetés, földindulás nélkül.

És ez a merevség járványos betegség.

A nagytőkéből ráragad a mozgékony kis vállalkozásra, átszáll a kereskedésre, iparra, a napi kenyérüzletre is s a társadalom észrevétlenül belekerül egy félelmes helyzetbe, melynek hátrányát megérzi a legegyszerübb háztartás, a legcsekélyebb igényü ember is.

Csak egyetlen mukkanás, egy részleges kis mozgósitás kell még hozzá s beáll a nagy pánik, a szomorú állapotok legszomorúbbja.

A kenyér drágább lesz, a forgalom megcsappau, a munkakedv elvész.

Attól félünk, hogy állami, nemzeti és közgazdasági konszolidácziónk legelején egy szörnyü háború fogja romba dönteni mindazt, amit 30 éves béke idején alkotni képesek voltunk.

Rendkivüli kedélyállapot nehezül a nemzetre; a várakozás, a szomorú sejtelem, a rémes aggodalom ideje. —

A nemzet lélekzetét visszafojtva várja, várja a feleletet a kérdésre.

Lesz-e háború?

TÁRCZA.

Zengő kövek és beszélő fejek.

— A „Kőszeg és Vidéke" eredeti tárcája. —

Pausanias beszéli, hogy egy barlang szájadékát egy csodálatos kő zárta el, mely képes volt a barlangban elrejtett kinceket megőrizni, mert a rablók, kik a barlang közelébe jöttek, mindannyiszor visszariadtak, ahányszor a trombitaszerü hangot hallották, melyet a kő hallatott. Az ásványtan több oly kőzetet sorol fel, melyek ütés, surlódás által vagy más phizikai okból bizonyos hangot, illetve visszhangot hallatnak; nagyon valószinü, hogy ily kő lehetett ama barlang előtt is, mely mindannyiszor hallatta a rémes hangokat, ahányszor a külső ajtót kinyitották, melynek valószinüleg egy kiálló fém darabja ütést gyakorolt a zengő kőre s okozta az átható hangot. Hiszen készitenek erős ládákat és szekrényeket most is oly módon, hogy ha titokban, tolvaj szándékkal akarja valaki kinyitni, hangot adnak, hogy a gazdát figyelmeztessék a bajra. Salverte ur beszéli, hogy XV. Lajosnak volt ilyen ládája és hogy Napoleonnak 1809-ben ajánlottak Bécsben egyet megvételre; de láttunk mi már oly ládát is, mely úgy volt készitve, hogy ha valaki egy álkulcsesal próbálta a láda kinyitását, a tolvaj felé rögtön egy kartács szórta golyóit.

A zengő köveknek, mint nevük is mutatja, az a tulajdonságuk van, hogy csengő vagy búgó hangot adnak. Egyptomban a thebai vörös granitnak hasonló tulajdonsága van és miután a régi egyptomiaknak főleg a vörös granit szolgált épitő anyagul, némileg megérthetjük a zengő Memnon szobrokról szóló mondát; az Orinokó partjain emelkedő granit sziklák oly átható zengő hangot adnak, hogy a bennszülöttek e hangokat felsőbb lényeknek tulajdonitják, a missionáriusok e sziklákat „Loxas de musica" (zengő sziklák) néven nevezik.

Macon ur arról értesit bennünket, hogy Brasiliában óriási bazalt tömbök vannak, melyek, ha megütik, tiszta, csengő hangot adnak; a chinaiak ily köveket használnak hangszereik hangolásához. Évekkel ezelőtt Kesvigben egy művész nyilvánosan mutatta be az ugynevezett „szikla harmonika" nevü hangszert, mely csupa kő-lemezből állott, de melyen a legnehezebb zene-darabot is képes volt eljátszani.

És vajjon miért ne birhatnának kövek is oly tulajdonsággal, hogy belőlük hangot csalhassunk ki, ha különböző nagyságu és vastagságu fadarabokból, ha szalmából font álványra tesszük, lehet az u. n. „fa-harmonikát" összeállitani? mely lemezkék két kis kalapácsesal ütögetve, ugyan tompa hangokat hallatnak, de azért nem tagadható, hogy van bennük némi harmonia. Amennyiben azonban némely kőzet sok órazet tartalmaz, különösen a bazalt és granit, azért minden esetre alkalmasabbak a kövek a fanál hangadásra.

Csodálatra méltóak a Skótiától észak-keletre levő Hebridák sziget csoportjának Staffa nevü szigetén emelkedő Fingál-csucsnak nevezett magaslat bazalt oszlopai. Ezen oszlopok hangot adnak nemcsak akkor, ha a tenger hullámai hozzájuk csapódnak, hanem még a fölöttük levő barlang menynyezetéről lecsepegő vizcseppek is, oly zenét csalnak ki a sziklából, hogy a hallgató földöntúli zenének véli. A barlangot e csodálatos sajátsága után „zengő barlangnak" nevezték el.

Ha egy bazalt oszlopot szabadon függő helyzetből, egyik élével szilárd alapra támasztunk fel úgy, hogy az a lappal legalább 35°-nyi szöget képezzen, csengő hangot ad mihelyt vaspálczával megütjük.

A mi a beszelő fejet illeti, azok gépezete igen egyszerü volt, amennyiben egy hosszú nádszál, melynek egyik végébe ember beszélt, adta a hangokat. Orpheus beszélő feje Lesbos szigetén a görögök, és perzsáknak ily módon mondta el jóslatait.

II. Sylveszter pápa, kit előbb tudós Gerbertnek neveztek, sok oldalu fizikai és chemiai ismeretei, valamint találmányai miatt kortársai sokáig bűvészeknek tartottak, ő találta fel a vizműves orgonát, több hydraulikus gépet és beszélő fejet készittetett. K. u. 1000 esztendő táján nagy Albert, kit Sándor pápa regensburgi püspökké nevezett ki, de ki két év mulva, saját kérelmére egy kölni kolostorba vonult vissza, hogy kedvencz tudományainak a mechanika, fizika és természettudományoknak élhessen tökéletesitette Gerbert művét; ő érczből oly fejet készittetett, mely beszéd közben arczizmait mozgathatta. Természetes, hogy e tudóst varázslónak minősitették.

Lucian beszéli, hogy Aesoulap szobra is beszélésre volt berendezve, t. i. a szobor szájából hátrafelé a szobor belsejében egy daru gégéje volt alkalmazva, ha valaki a csatorna hátsó nyilásán át beszélt, ezen csatornán keresztül ugy hallatszott a hang, mintha a szobor szájából jött volna.

Az alexandriai szobroknál ugyan ezen berendezést találták.

II. Károly palotájában volt egy fából készült fej, mely a feltett kérdésekre felelt, de természetesen csak úgy teljesitette a feladatát, ha az előbb emlitett módon beszélt valaki a szomszéd szobában a csatorna másik végébe.

Sant A. ur reggelenkint tisztán hallotta az egyptomi Memnon szobrok zengését, melyet a granit fennemlitett sajátságának tulajdonit. Salverte M. azonban tisztán művészetnek, a régi egyptomi néptanitó papság szemfényvesztésnek tekinti és a Memnon szobrokban egy

A tanitók „Eötvös-alapja.“

A halhatatlan Eötvös József báró emlékét ez évi február hó 2-án (halálának 26. évfordulóján) is hálás kegyelettel ünnepelte a nevéről nevezett „Eötvös-alap országos tanitói egyesület“, mely 21 évi fennállása óta 48,040 frtot nyujtott, részint ösztöndijak, részint segélyösszegek alakjában a hozzáfolyamodóknak s ily módon 284 r. k., 169 ev. ref., 121 ág. ev., 94 izr., 19 g. k. 10 unitárius vallásu, összesen 697 tanitói család gondjait enyhitette; ezenfelül a „Tanitók orsz. árvaházának“ költségeihez is 2895 frttal járult, és a „Magyarországi tanitók“ javára 75591 frt 13 kr. tőkét szerzett.

Ezenkivül a budapesti szállodatulajdonos és vendéglős urak közül a mult tanévben 47-en, a folyó tanévben pedig 54-en adtak egy-egy, a budapesti tudomány-egyetemeken, vagy egyéb fő- és szakiskolákon tanuló ifjunak ingyen déli ebédet, s ily módon 61 vidéki tanitó helyzetén könnyitettek. A fő- és székváros derék polgárai, a szállodás és vendéglős urak, kik e nemes cselekedetük által legalább 6100 frt hasznot adnak az „Eötvös-alap“-nak s ez által igaz hálára kötelezték a hazai tanitóságot, a következők: 1. Baláze-Horváth József IX., Soroksári-utcza 5. sz. — 2. Bauer János, I., Diaz-tér 17. sz. — 3. Bereczky Lajos, IV., „Erzsébet szálló.“ — 4. Blaschka István, VII., király-utcza 110. sz. — 5. Bojcsics Simon, I., Szarvas-tér 4. sz. — 6. Buchinger Alajos, I., Vár, Tárnok-utcza 14. sz. — 7. Csalányi Károly, IV., „Ferencziek bazára.“ — 8. Dökker Ferencz, VI., „London-szálló“. — 9. Farkas István, IX., Váuház-körut 16. — 10. Foltiny Keresztély, VIII., Kerepesi-ut, „Orient szálló“, — 11. Förster Konrád, V., Váczi-körut 68. sz. — 12. *Glück Frigyes, VIII., „Pannonia szálló“ kettőnek ad. — 13. Graf Sándor, II., fő-utcza 8. sz. — 14. Gundel János, V., „István főherczeg szálló“. — 15. Haselbeck János, VII., Király-utcza 71. sz. — 16. Heidlicska A., VIII., József-körut 46. sz. — 17. Holzwarth György, V., „Continental szálló.“ — 18. Hruska János, VI., Kmetty-utcza 11. sz. — 19. Jahn Ede, VI., Andrássy-ut 44. sz. — 20. *Krammer Ernő, IV., „vadászkürt szálló.“ — 21. Kern Ferencz, IV., Bástya-utcza 25. sz. — 22. Koch József, VI., Csengery-utcza 45. sz. — 23. Kommer Ferencz, V., József-tér 1. sz. — 24. Kramer Miksa, V., Váczi-körut 10. sz. — 25. Krist Ferencz, IV., Kötő-utcza 10. sz. — 26. Kubanek Venczel, II., Fő-utcza 89. sz. — 27. Kurucz Kálmán, I., Döbrentei-utcza 54. sz. — 28. Kutsera Nándor, V., Lipót-tér. — 29. Leikam Ágoston, II., Margit-körut 57. sz. — 30. *Lippert Lajos, VII., Erzsébet-körut. — 31. Mieskássy Sándor, VIII., Üllői-ut. — 32. Müller és Lipnik, IV., Ujvilág-utcza (Dzsentri kaszinó), — 33. Nossek Ignácz, I., Alkotás-utcza. — 34. Pavelka Antal, VII., Csömöri-ut 68. sz. — 35. *Petánovics József és utódai, VI., Andrássy-ut 39. sz. — 36. Pribiczer Sándorné, IV., Korona-utcza 2. sz. — 37. Prindl Nándor, VI., Andrássy-ut 51. sz. — 38. Psihál János, VI., Váczi-körut 21. sz. — 39. Pulay Gyula, VIII., Sándor-utcza 42. sz. — 40. Ratsky János, IV., Molnár-u. 16. sz. — 41. Schartner János, VII., Wesselényi-utcza 47. sz. — 42. Scheller Mihály, VII., Csömöri-ut 13. sz. — 43. Schierer Károly, I., Ráczfürdő. — 44. Schnell József, VIII., József-körut 13. sz. — 45. Schodits A. és Wurglits, Kerepesi-ut. — 46. *Stadler Károly, VII., Keleti pályaudvar. — 47. Steinbeisz József, VIII., Kis-stáczió-utcza 7. sz. — 48. Suchy Ferencz, IV., Molnár-u. 8. sz. — 49. Sukartseck János, I., Krisztinatér 7. sz. — 50. Tabory Ferencz, VIII., Kerepesi-ut. — 51. Wagner Vilmos, I., „Márvány menyasszony“. — 52. Weisz Antal, I., Városmajor. — 53. Wohlfart Vilmos, VII., Király-u. 77. — Wurglits Antal, Kerepesi-ut.

Ezeken kivül a Pósa asztaltársaság ad egész éven át ingyen ebédet az „Orient“ szállóban egynek; a „Budai izr. hitközség“ pedig 55 frtot ad egynek ingyen ebéddel való ellátására.

Az „Eötvös-alap“ mult évi bevétele 17,851 frt, kiadása pedig 15,099 frt volt. Maradék 2752 frt; ebből ösztöndijakra és segélyekre fordit a jelen évben 2340 frtot. Tőkésitett vagyona 59,718 frt; a „Tanitók Háza“ alapját képezi 14,886 frt; a „Kossuth-alap“ 985 frt. Összes tőkésitett vagyona 75,591 frt. Ösztöndijak és segélyekért folyamodhatnak az egyesület tagjainak gyermekei, illetve özvegyei és árvái f. é. julius 10-ig, a szalmadasztalok elnyeréséért szeptember 15-ig.

A néptanitók e jótékony intézetét a legmelegebben ajánljuk a jószivü emberbarátok figyelmébe és pártolásába.

HIREK.

— **Személyi hirek.** *Markovits* József takarékpénztári ügyvéd tegnap 8 heti kurára Karlsbadba utazott. — *Zanathy* Bódog zalavári lelkész szerdától péntekig a helybeli benczés székház vendége volt. — *Paller* András polgártársunk, kinek köszvényes lábbaja támadt, Pöstyén fürdőben használja a kurát.

— **Személyváltozások.** *Hanély* Antal akademiai festő, polgári iskolai rajztanár legközelebb nyugalomba vonul s helyét az iskolánál uj tanerővel töltik be. — *Steierleinné* Luszner Ella polgári iskolai rendes tanitónőt a nagyenyedi állami polgári leányiskolához helyezték át.

— **Takarékpénztári közgyülés.** A kőszegi takarékpénztár f. 1897-ik évi február hó 21-én délelőtt 10 órakor tartotta rendes évi közgyülését, melyen 76 szavazatra jogositott részvényes közül 34 személyesen, 20 pedig részint meghatalmazottja, részint törvényes képviselője által képviselve jelent meg. *Pötzelberger* Károly igazgatósági elnök, miután a közgyülés határozatképességét és szabályszerüen történt kihirdetését megállapitotta, üdvözölte a megjelent részvényeseket s a közgyülést megnyitottnak nyilvánitotta; egyuttal a jegyzőkönyv hitelesitésére *Gerencsér* Uzor és *Michaëlis* Izidor, a szavazat szedő bizottságba pedig *Gerencsér* Uzor, *Markovits* József, *Freyler* Lajos és *Németh* Imre részvényeseket jelölte ki. Az 1896-ik évi üzletkimutatás és mérleg a közgyülést megelőzőleg 8 nappal szabályszerüen közzététetvén és nyomtatásban is közkézen forogván, annak felolvasásától a közgyülés eltekintett. Ezután *Wölfel* Vilmos könyvelő előterjesztette a részletes jelentést, melynek főbb adatai a következők: Betett összesen 3275 fel 675631 frt 69 krt., kivett 4188 fel 944316 frt 46 krt; a betétek állása 1896-ik deczember 31-én 4605026 frt 60 kr.; a betéti összforgalom 7463 féllel 1619948 frt 15 kr. Magánkötvényekre kölcsönt adott összesen 254 felnek 258813 frtot; visszafizetésre került összesen 234833 frt 38 kr., a kölcsönök állása 1896-ik deczember 31-én 4,119775 frt. — Leszámitolt 2192 váltót 590660 frt 18 kr. összegben, a váltótárczа állása 1896-ik deczember 31-én 192622 frt 52 kr. — Értékpapirokra adott előleget 27091 frt 35 krt; visszafizettetett 21014 frt; maradt tehát az előlegek állása 1896-ik deczember 31-én 107495 frt 35 kr. — A leszámitolt értékpapirok állása 1896-ik deczember 31-én 129155 frt 53 kr.; idegen pénzintézeteknél elhelyezett összegek 162304 frt 61 kr-ra rugnak. A takarékpénztár saját értékpapirjai 120405 frt, a tartalék-alap értékpapirjai 115000 frt értéket képviselnek; netaláni árfolyamkülömbözetek fedezésére 35789 frt 17 kr külön alap szolgál; a mérlegben kimutatott vagyon 5133343 frt 82 kr, az összforgalom 4807790 frt 24 kr. — Jótékony és közhasznu czélokra 1896-ik évben 2376 frt 74 kr. fordittatott; a nyugdijalap 45788 frt 97 krt, az 1896-ik évi tiszta nyeremény 70163 frt 89 krt tesz. — A közgyülés ezen részletes jelentést, ugy az üzletkimutatást és mérleget örvendetes tudomásul vevén, az igazgatóságnak és felügyelő bizottságnak valamint a tisztviselőknek a felmentvényt egyhangulag megadta; az 1896-ik évi osztalékot részvényenkint 95 frtban állapitotta meg, a szelvényeket 1897-ik február 22. től fogva rendelte beváltatni, s jótékony és közhasznu czélokra ismét 1500 frtot szavazott meg, mely összegből már a közgyülés: 1.) a kőszegi zenegyletnek 40 frt, 2.) a gimnázium segélyegyletnek 40 frt, 3.) a szegénytanulókat segélyző egyletnek 30 frt, 4.) az evang. iskolának 20 frt, 5.) a kath. elemi iskolának 25 frt, 6.) az izraelita iskolának 10 frt, 7.) a polgári iskolának jutalomdijakra 20 frt, 8.) ugyanannak tankönyvekre 20, 9.) az iparrajztanodának 10 frt, 10.) a keresk. és iparos tanoncz iskolának 20, 11.) a kisdedóvó egyletnek 100 frt, 12.) a betegháznak 50 frt, 13.) a szegényintézetnek 100 frt, 14.) a kath. polg. gyámoldának 50 frt, 15.) a kath. nőegyletnek 20 frt, 16.) az evang. nőegyletnek 20 frt, 17.) a tüzoltó egyletnek 50 frt, 18.) a Győri féle templom fenntartási alapnak 40 frt, 19.) az evang. templomepitési alapnak 40 frt, 20.) az ipartestületi segélyegyletnek 20 frt, 21.) a turista körnek 50 frt, 22.) a dunántúli evang. egyházkerület által Kőszegen felállitandó felső leányiskolának (az összesen megajánlott 2000 frtos alapitvány második részlete fejében) 500 frt adományt juttatott. — Végül az igazgatóság elnökévé *Pötzelberger* Károly, alelnökévé *Lauringer* János, tagjává dr. *Lauringer* János, *Major* János, *Szép* Mihály, *Sziklai* János, *Schifer* György, ifj. *Unger* Károly és *Zins* Károly s a felügyelő bizottság rendes tagjaivá *Kehrn* Károly, *Michaëlis* Izidor és *Waisbecker* Ede, póttagjaivá *Szájbely* Ggula és *Schindler* Vilmos urakat 3 évi időtartamra majdnem egyhangulag megválasztotta. — Ezzel a közgyülés 11 órakor végét ért.

— **Névnapos ünneplése.** A benczés székház fejét, *Horváth* Mátyást névünnepe alkalmával számosan üdvözölték. A gimnáziumi ifjuság Mátyás-napját iskolai ünnepséggel ülte meg s ezen köszöntette fel egyik lelkes pártfogóját és jótevőjét, az intézet igazgatóját.

— **Hymen.** Dr. *Dabis* Antal kir. aljárásbiró Mezőtúron e hó 21-én eljegyezte *Ecker* Róza kisasszonyt, özv. *Ecker* Károlyné leányát.

— **Az első föllépés.** Az ujonnan alakult *működvelő kör* dalos kara tegnap mutatkozott be a közönségnek. Farsangi estén tette ezt, ami talán nem vált egészen előnyére, de megcselekedte és énekelt teljes karban, szólóban, nem csekély elismerést aratva a haladatos publikum részéről. Az egyes számokból főleg *Németh* Imre szóló-éneke tünt fel s aratott viharos tapsokat. A fuvóhangszerekkel kisért *Aus der Tiefe* kezdetü dal (Schuberttól) hatásos volt s főleg a közönség zeneértő részét elégitette ki nagyban. Ha a kar megerősödik és kitartó lesz az ének gyakorlásában, sokat várunk annak husvéti utáni föllépésétől és azt annyival inkább, mivel *Dohnal* Péter karmester szakszerü s rendkivüli buzgó vezetése kitünő iskolázottságot igér. Az énekszámok után tánczolni kezdett a fiatalság s járta, mintha csakugyan az utolját járta volna. Kivette részét a farsangból.

— **A kőszegi posztoipar.** Mult számunkban arról adtunk hirt, hogy a posztókészitők szövetkezetének kallóját elárverezik, mivel a posztósok a mostoha viszonyok s a nagy terhek miatt nem birják azt tovább fenntartani. Ezen alapon kiindulva közöltük azt is, hogy városunkban a régi jó hirnévnek örvendő posztógyártás meg-

---

összetett szerkezetü gépezetet sejt, mely gyüjtő lencsékből, emelőkből és kalapácsokból áll. Szerinte a lencsék által gyüjtött nap-sugarak adják a szerkezetnek a mozgató erőt s idézik elő a csodálatos hangokat.

A leghiresebb akusztikai (hangtani) csoda-mű azonban a „Jebel Narkons“ vagy harang-hegy, ez egy alacsony homokdomb köves Arabiában, azon félszigeten, melyen a Sinai begység emelkedik.

Ez a domb oly hangokat hallat, melynek erőssége a hajtó csiga pergése és a mennydörgés moraja között váltakozik, miközben lejtőin vagy természetes, vagy művészeti okokból a homok lepereg. Mille Hugó geologus nem régen egészen hasonló tüneményt tapasztalt egy homok-dombon Angoloországban, lehet, hogy ama hangok, melyeket Jebel Narkons ad, szintén csak ismétlődő zöreje vagy dörgése, a lejtőkön lecsuszamló homoktömegeknek.

Erschinger Jánosné.

Közlemények a zenetörténetből.

(A nyáron közölt czikksorozat folytatása.)

A régibb instrumentál-zene, ünnepélyes felvonulások alkalmával előadott indulók s tánczok és tánczdalokból állott.

Már 1509. évből birunk nyomtatott gyüjteményt tánczdarabokról, orgonára, zongorára és lantra irva.

Epügy dalokat és énekdarabokat is átvittek hangszerekre.

A hangszer-(instrumentál-)zene a vocálzene allentéta. Ez utóbbit tiszta zenének is nevezik.

A zene kimivelésével a uj és javitott hangszerek feltalálásával a zeneművészet ezen ága, a hangszeres zene századról-századra nyert jelentőséget, szépség és jó hangzásban.

Csak e nembeli zene megfelelő kimivelésével foglalt helyet a zeneművészet valójában, a tulajdonképeni művészetek sorában.

A valódi műhangszerek legrégibbje az orgona. Származását vette az ó-korbeliek vizi orgonájából.

A Krisztus utáni 7. és 8. században származott át a görög egyházból a rómaiba.

756-ban kapott Kis Pipin ajándékba egy ónsipu orgonát Konstantin Kopronymostól.

880. évben az orgonaépités nagy virágzásnak örvendett német földön.

VIII. János pápa a freisingeni püspöknél rendelt meg orgonát, mesterrel együtt.

Franoziaországban általánosan csak a 11. és a 12. században találunk orgonákat.

Eleinte az orgona billentyüi lábhosszuságuak voltak s ép ily mélységü eséaük volt, ugy hogy azokat ökölle vagy könyökkel kellett ütni, innét az elnevezés „orgonaütés?“

A régibb idők leghirnevesebb orgonajátszói Francesco Landino, vak florenzi és 1470 körül a német származásu Bernhard.

Az orgonára irt legrégibb önálló darabok szerzője a nürnbergi Paulmann Konrád. († 1473 ban Münchenben.)

Műve az Ars organisandi czimet viseli. Dalszerüt s énekelni valót nem tartalmaz, hanem csak hangszeres figuramű az egész.

Nagy hirre tett szert a stájerországi Hofhaimer Pál is, I. Miksa császár udvari orgonistája.

A XVI. század közepétől kezdődőleg gyakoriabbak lesznek a valódi orgona compositiók.

De még a XVI. század végén is az orgonára készült „tabulaturákban“ ellenpontozott dalok és tánczdarabokat találunk, melyek dallama azonban kiczikornyázások által egész felismerhetetlenné van téve.

Lassanként azonban mégis felülkerekedik és helyet foglal az ugynevezett toccata irály.

A toccata elnevezés bevezető kis darabok, vagy közbenjátékra (interludium) alkalmaztatik.

Ezen toczatstylus legelőbben Olaszországban fejlődött ki.

Ezen ország birta a XVI. század végén a legnagyobb orgonamestereket.

Ezek leghiresebbjei a két Gabrieli és Claudio Meruo, velemezei orgonisták.

A „valódi orgonajáték atyja“ azonban a Rómában működő Frescobaldi volt, kinek művei mai napig megőrizvék.

Ő előbben is a fugát mivelte ki, de a legkülönfelébb zeneköltményekkel is kiválik.

Az ő iskolájából került ki a hirneves Froberger is.

Frescobaldit Rómában, követte még Bernardo Pasquini, ezután az orgonaművészet azonban állandóan északnak fordult, — a német földön ünnepeli legnagyobb diadalait.

Az orgona mellett leginkább is önállóan művelődött ki a most már nyoma veszett lant és a mai nap az uralmat gyakorló zongora.

A lant eredetileg elterjedtebb volt a zongoránál, különösen ének kisérőjeül, de mint solo és karhangszer is.

A román lant (Chitarona) hat láb hosszuságu volt; különösen a hangversenyeken kisérő hangszerül alkalmaztatott.

A pandora ehhez rokon.

Áttérünk immár a zongorára.

A régieknél a hangok megjelölése végett használatban volt egy hurral áthuzott szekrény alaku test, (monochord) melynek hurja reá illesztett számok által felosztatott s ekként adta a kivánt hangot.

E számok helyébe léptek később a billentyük, (claves) melyek kézzel ütve egy fémazeget a most már

szünik. Örömmel értesülünk most ennek ellenkezőjéről, mert mint egy hozzánk beküldött s alább olvasható nyilatkozatból kitetszik, a posztóipar nincs kihalóban, hanem a régi munkásokkal, ugyanabban a kiterjedtségben tovább folytatják. Ennek bizonysága gyanánt közöljük a következő sorokat:

Van szerencsém a nagyérdemü közönség szives tudomására juttatni, hogy a kőszegi posztóipar beszüntetésére vonatkozó hir nem felel meg a valóságnak, mivel tisztelettel alulirott az 1838. évtől fogva fennálló posztókészitő üzletemet továbbra is fenntartom s amit eddig, mint szövetkezet, az u. n. kallóban, vizerővel állitottunk elő, azt most saját házamban gőzerővel, önállóan, ugyancsak a régi munkaerővel folytatom s bármily nagy megrendelésnek teljes megelégedésre mindenkor pontosan megfelelhetek. Mindenkor szem előtt tartom a kőszegi posztónak hosszu évtizedek óta fennálló jó hirnevét, s oda törekszem, hogy ezen elismerést ne csak fenntartsam, de lehetőleg még fokozzam.

Teljes bizalommal számitok a n. é. közönség pártfogására is, mely bizonynyal rokonszenvvel fogadja vállalatom meginditását.

A nagyérdemü közönség szives jóindulatát kérve, vagyok, tisztelettel

Kőszeg, 1897. febr. 23.

Gábriel József
özvegye, posztókészitő.

— **Álhirek.** Utóbbi időben széltében, még Szombathelyen is erősen el volt terjedve a hir, hogy a kőszegi serfőző részvény-társaság csődöt mondott volna. Utána jártunk a dolognak és illetékes helyen nyert informiciók alapján kijelenthetjük, hogy a serfőző üzletvezetésében a legnagyobb rend uralkodik s igy a szárnyra kelt hir minden alapot nélkülöz.

— **Tüzoltóügy.** *Kirchknopf* Mihály kőszegi tüzoltófőparancsnok, kerületi felügyelő a mult hét folyamán felső vidékünk 23 községében megvizsgálta a tüzrendészeti állapotokat és azokat nem a legkielégitőbbeknek találta.

— **Zártkörü mulatság.** Mult szombaton, e hó 20-án a helybeli biczikli klub rendezett mulatságot a *Waisbecker*-féle vendéglőben. A tánczhelyiség kisebb terfogtára való tekintetből minden tag csak egy vendéget hihatott meg, amiért a társaság meghatározott kisebb számból állott, de ez vidám társalgás és táncz mellett nagyon jól mulatott. És ezt nem is csodáljuk. A vendéglő kitünő konyhája és pinczéje mellett rögtönözve is megesik ott egy-egy a javából való mulatság, hát mikor még előkészülnek rá! Az étel- és itallap ilyenkor meglepő dolgokat tár az ember elé, melyekből ha rendel, a kiváló izléses, mondhatnók fényes teriték mellett pompás appetitussal fogyaszt és jól eli végig az est óráit.

— **Mulattató művész-est.** *Kornau* és *Wittels* komikusoknak márczius 11-én megtartandó előadása iránt általános az érdeklődés. A belépő jegyek már nagyrészt elkeltek s alig egy két sor van meg üresen. Jegyek kaphatók *Róth* Jenő könyvkereskedésében.

— **Köszönetnyilvánitás.** A kőszegi takarékpénztár igazgatósága a helybeli gymn. deáksegélyző-egyesületnek 40 frtot volt kegyes ajándékozni, mely kegyes adományért ez uton is hálás köszönetét nyilvánitja az

egyesület igazgatósága.

— **Nyilvános köszönet.** A kőszegi takarékpénztárnak azon szivességéért, hogy a tüzoltó-egyesület czéljaira az idén is 50 frtot adományozott, elismerő köszönetet mond

a kőszegi önk. tüzoltó-egyesület választmánya.

— **Halálozás.** A helybeli sz. Domonkosrendu nővérek egy társnőjüket veszitették el. *Finck* Mária Dominika karnővér e hó 24-én betejezte Istennek szentelt életét s őt pénteken nagy gyászkisérettel temették. A megboldogult 67 életévéből 28-at töltött a kolostor falai között.

— **Hirdetmény.** Kőszeg szab. kir. város pénztári hivatala által ezennel közhirré tétetik, hogy az 1897. évre készitett ház adókivetési lajstrom a szombathelyi m. kir. pénzügyigazgatóságnak 5733. sz. rendelete folytán folyó évi február hó 25-től mározius hó 4-ig bezárólag alulirott hivatalban közszemlére ki van téve.

Kőszeg, 1897. február hó 25-én.

Városi pénztári hivatal.

— **Egyesületek gyülései.** Egyesületeinknek egy része már megtartotta évi rendes gyülé-eit, mig másik részo mostanában készül beszámolásra. Igy a kőszegi általános takarékpénztár ma d. e. 10 órakor, a betegházi egyesület fel 11 órakor s az ipartestület betegsegitő egyesülete délután 2 órakor tartja évi közgyülését. Folyó évi márczius hó 7-én a tüzoltó-egyesület, márczius 14-én pedig az ipartestület tart gyülést.

— **Uj tagok.** A kőszegi „Mükedvelő Kör" tagjai sorába ujabban beléptek: Korchmáros Gáspár, dr. Molnár Szulpic, Molnár Béda, Rusa Gyula, Turosányi Lajos, gróf Zichy Herman, Sammüller Károly, Molnár János, Keszler Mártonné, Auer Ferenczné, Köberl Fánny, özv. Krécsi Anna, Gábriel Józsefné, Kultsár Alajosné. — További bejelentések *Kőszegi* József ügyvivő alelnökhöz intézendők.

— **Bokáig sárban.** A nap itt-ott felszáritotta az utakat, de ahova nem ér annyira a sugara, a jártabb utak, azok nálunk minden kritikán alóliak. Szégyenére legyen mondva nekünk kőszegieknek: városi közegeink még a temető felé vezető uttal sem törődnek, bokáig engedvén minden temetés alkalmával több száz embert gázolni. Az már igazán sok, amit a városi alkalmazottak a mi közönségünkkel szemben elkövetnek. Panasz, szidás azokat ki nem józanitja s ezt nem azért, mintha fajd-kakasok volnának, hanem azért, mert fejetlenség uralkodik közöttük s tesznek, amit tesznek, terv nélkül. A legszebb pedig, hogy ezvel az áldatlan virtsaftal szemben a képviselő-testület is a csendes szemlelőt játszszu s nem jut eszébe, hogy a kötelességüket rosszul teljesitő, vagy elhanyaguló városi embereket felelősségre vonná. Szegény halandó embertársaink ti, ha elvisz utatok a temető felé, a túlvilágra, vigyétek meg a boldogok országába a mi boldogtalan állapotunk hiret.

— **A helyi iparnak elismeresére** válik, hogy *Pápay* István főispáni titkár ur, ki legközelebb fog házasságra lépni, butorb rendezését itt rendelte meg a jóhirnevü *Mederl* János műhelyében. Láttuk a butort és mondhatjuk, hogy az ugy styl, mint munka tekintetében valóságos remekmű. A rajzokat e butorokhoz *Mederl* Miklós készitette, aki a munka kivitelében is segédkezett és méltó utóda lesz ügyességéről és jeles munkájáról elismert edes atyjának.

— **Az uj zenészek.** Szép sikerrel tanul az a hauerfiukból alkotott uj zenekar, melynek karmestere *Kovács* Ferencz ifju földink. Ez a zenekar most Mátyás-napkor gratulált egyeseknek s játéka oly összehangzó, szépnek bizonyult, hogy szinte bámulatra ragadta az embert. A szép magyar áriákért elismeréssel adózunk *Kovács* karmesternek.

— **Grünfeld hangverseny.** *Grünfeld* Alfred, a világhirü zongoraművész hangversenyére, habár ez csak husvét után lesz, mégis már igen számosan jegyeztek elő helyekre és akik ezt tenni eddig elmulasztották, azoknak ajánijuk, hogy biztositsanak maguknak ülőhelyeket, mert különben aligha jut. Régóta volt városunkban oly kiváló művész, mint aminő *Grünfeld*, akinek bámulatos technikája mellett oly elragadó előadása van, mely nemcsak a zeneértőt, de a laikust is egészen elbűvöli. Jegyekre előjegyezhetni *Kőszegi* J. könyvkereskedésében.

— **Ingatlanok forgalma.** A mult hét folyamán a következő ingatlanok kerültek telekkönyvi átirás alá: Bencze Mihály doroszlói lakos után az 5039., 5030., (4930—4931.), 4195/a, 4195/b, 4195/c. 4195/d, 4195/e, 4195/f és a (4515—4516) hsz. Horváth János és neje Bencze Erzsebet doroszlói lakosok javára. — Sulter Rozália szerdahelyi lakos javára a (4268—4269/2) s a (4268—4269) hsz. Sulter Anna szerdahelyi lakos javára. Birói árverés utján Róth Sándor javára Schwarz Márton után a (7482—7483.) hsz. 23 frtban a (7479—7481.) hsz. 45 frtban. — Márkus Kálmánné után 1000 frt vételárban az 1076/a hsz. Popelka Grengöstingi lakos javára. — Gruber Károly és Sándor javára Gruber Ignácz után a 497., 478., 1717., 7313/c hsz. és 299/b n. házból őt illető rész.

— **Tüzoltó-mulatság.** A nagy-csömötei önkéntes tüzoltó-egylet pénztára javára f. évi február hó 28-án Konrád J. nagy-csömötei jóhirü vendéglőjében zártkörü tánczestélyt rendez. Kezdete d. u. 4 órakor.

— **Közgyülés.** A vasmegyei gazdasági egyesület 1897. márczius hó 9-én d. e. 10 órakor a vármegyeház nagytermében közgyülését tartja, melynek tárgyai: 1. Jelentés az egyesület 1896-ik évi működéséről; 2. Számvizsgáló bizottság jelentése; 3. Költségelőirányzat jóváhagyása; 4. Nyugdijtervezet jóváhagyása; 5. Igazgató választmány kiegészitése; 6. Működési programm megállapitása. Inditványok.

— **Uj bankjegyek.** Az osztrák-magyar bank elkészitette a tiz, husz, száz, kétszáz, ezer, kétezer és ötezer koronás bankjegyeket s ezeket a mult napokban mutatta be Pranger dr., a bank titkárhelyettese és Mayer nyomdaigazgató. Lukács pénzügyminiszternek, a ki lényegtelen kifogásokat tett, de általában elfogadta az uj rajzokat. A bank az ötezerkoronásokat csak később fogja kibocsátani. A bankjegyek elkészitésére hosszabb idő kell, s forgalomba bocsátásukig még legalábbb egy év kell.

— **Mikor a gyermek kérdez.** Erősen udvarolt egy fiatal ember; társalgás közben szóba hozták a csók különféleségét. Csókkal üdvözli férjét a nő, — csókba fullad a bucsuzó hangja, — csókkal árulta el Judás az Üdvözitőt, — csókkal pecsételi meg hűségesküjét a leányka. A társalgásban elmerültek által észre nem vett 6 éves Emmike teljes naivsággal kérdezi az udvarlótól: „Guszti bácsi, hát az miféle csók volt, mikor maga a szobaleányt csókolgatta?"

— **Eladó szőlő. A Klauzen erdő közelében eladó mintegy 2 hold terjedelmü szőlő, gyümölcsössel és hajlékkal. Bővebb felvilágositást a szerkesztőség ád.**

Selyem-damasztok 65 krtól. 14 frt 65 krig méterenként — valamint fekete, fehér szines **Henneberg-selyem** 35 krtól 14 frt 65 krig méterenként sima, csikos, koczkázott, mintázott, damaszt s. a. t. (mint egy 240 különböző minőség, 2000 szin és mintázatban s. a. t. a megrendelt áru **postabér és vámmentesen a házhoz szállitva mintákat postafordultával küld:** ***Henneberg G.*** **(cs. és k. udvari szállito)** ***selyemgyára Zürichben.*** Svájczba czimzett levelekre 10 kros, levelező lapokra 5 kros bélyeg ragasztandó. Magyar nyelven irt megrendelések pontosan elintéztettnek.

Irodalom és művészet.

— **Aphrodite.** Sachs és Pollák kiadása, Budapesten. Forditotta: Dr. Rózsa Géza. Ambrus Zoltán, a kiváló magyar iró, egyik legelső aesthetikusunk, Kiss József előkelő lapjában, a „Hét"-ben hosszabb czikket irt az Aphrodite-ről, melyből érdekesnek tartjuk kiemelni a következőket: Aphrodite istenasszony 1896. évvel a mi Urunk Jézus Krisztus születé-e után megjelent Páris városának piaczán, s szokásához hiven, lázba ejtett mintegy ötvenezer szegény halandót. Pedig nem is a maga isteni meztelenségében, hanem papirosba öltözetten jelent meg; s nem is az egész világ, csak egyes választottak előtt mutatkozott, a minden piacznál kisebb könyves piaczon. Szóval — hisz önök értik már ezt a mi éktelenül csillangos ujságiréi nyelvünket — Párisban nemrég szenzáczió sikere volt egy könyvnek, melynek hősnője: Aphrodite. Azaz, tulajdonképpen, nem is Aphrodite, hanem egy alexandriai hetaira, aki szép volt, mint maga az Anadyomene s aki életének egy magasztos pillanatában ugy jelenhetett meg Alexandria népe előtt, hogy az álmélkodó sokaság a földre szállott Aphroditének nézte.

Ennek a csodás szépségü alexandriai leánynak a históriája Pierre Louys-t egy pár hónap alatt hires iróvá tette. Pierre Louys huszonöt esztendős fiatal ember, akiről Aphrodite-je előtt édeskeveset tudott a világ. Irt ugyan már vagy öt-hat kötetet; mint jó hellenista, leforditotta Meleagert s forditott egyebeket is; de ezek a munkái egy szük baráti körön kivül nem igen keltettek figyelmet. Annál nagyobb feltünést okozott Aphrodite-je; az első kiadásokat valósággal szétkapkodták, egy hétig minden párisi ujság az uj csillagról czikkezett s Louys egy szép nap arra ébredt, hogy többet beszélnek róla, mint Sarah Bernhardról. Párisban még megtörténik ilyesmi. Ez a két szó: „irodalmi esemény" ott még nem puszta frázis, a melynek nincs és nem lehet értelme. Másutt művésznek, irónak, okvetlenül levelenkint kell szednie s borostyánt, ha ugyan jut neki a borostyánból; de Párisban még vannak „jöttem, láttam, győztem" diadalok s ezekből s teli sikerekből nincs kizárva az az iró sem, aki „csak" könyvet ir és nem szindarabot. Az a könyvárusi siker, a mely Aphrodite-nek jutott osztályrészül, bizonyára Párisban sem mindennapi dolog. Az előttem levő példány az ötvenötödik kiadásból való. Ekkora „record" ott is igen kevés irónak adatott s a franczia irodalomnak van akárhány kitünősége, aki soha se viszi többre két-három kiadásnál. De még ennél is nevezetesebb jelenség, hogy Aprodite néhány hónap alatt iskolát csinált. a nagy sikerek nyomában felburjánzó apró utánzatok már is megtermettek; s a franczia könyvpiacsot immár valósággal elárasztják az antik tárgyu novellák és regények. Aphrodite nyomában a Ledák, Ariadnék és Dianák egész sora kompareált; egy egész mythologia. Egyre több a fiatal iró, aki a Pierre Louys eszközeivel próbál szerencsét s ha sikerük jóval kevesebb is, annyi bizonyos, hogy a műfajt egy időre divatossá tették. Mindez rendkivüli dolog; de az már csoda, ami következik. Ennek a franczia könyvnek, igaz, hogy szükebb, ha ugy tetszik: legszükebb körben, de nálunk is kivételes sikere volt. Eljutott oda is, ahol franczia könyveket csak nagyritkán olvasnak; az irók és művészek kis világában szinte rajongással beszéltek és beszélnek róla. Nemtudok franczia könyvet, melyet nálunk annyien olvastak a annyien megszerettek. Egy eleven Aphrodite sem szerezhetett volna egy pár hét alatt nagyobb ismeretséget s ez nálunk, a könyv-gyülölet ősi földjén, történik.

Hirdetések.

10.000 kiló

chocolade-töredéket

nagyobb mennyiségben

kilogrammonként 80 krért

árul a cs. k. szab. chocolade-gyár

L. Pischinger és Fia Bécs,

VI. ker., Stiegengasse 8. és 10. szám.

Richter-féle Horgony-Pain-Expeller

Liniment. Capsici comp.

Ezen hirneves haziszer elleutállt az idő megpróbálásának, mert már több mint 27 év óta megbizható, fájdalomcsillapitó bedörzsölésekent alkalmaztatik köszvénynél, csuznál, tagszaggatásnál és meghüléseknél és az orvosok által ledörzsolésekre is mindig gyakrabban rendeltetik. A valódi Horgony-Pain-Expeller, gyakorta Horgony-Liniment elnevezés alatt, nem titkos szer, hanem igazi népszerü haziszer, melynek egy háztartásban sem kellene hiányozni. 40 kr., 70 kr. és 1 frt. üvegenkenti árban majdnem minden gyógyszertárban készletben van; főraktár: Török József gyógyszerésznél Budapesten. Bevásárlás alkalmával igen óvatosak legyünk, mert több kisebbértékü utánzat van forgalomban. Ki nem akar megkárosodni, az minden egyes üveget „Horgony" védjegy és Richter czégjegyzés nélkül mint nem valódit utasitsa vissza.

RICHTER F. AD. és társa, cs. és kir. udvari szállitók, RUD[illegible]STADT.

több hur ellenében nyomtak, s a négyszögletes fémhuru szekrényt clavichordnak elnevezték.

Ezen clavichord már a XIII. században volt használatban és Praetorius szerint az volt az összes billentyüs hangszerek fundamentumja.

Mert már a XVI. században ismerték a clavicymbelt (Cembalo) is, a melyen a hurokat holló-tolltok nyelvével ugy szakgatták.

Ennek egy faja a még Mozart által használt spinett és a virginalo, mely utóbbit a fiatal leányok igen kedvelték, a honnét az elnevezése.

1690-ben Németországban feltalálták a pantalon nevü hangszert, mely ép ugy, mint nálunk, még ma is használt cymbalom, kalapácscsal üttetett, de nem szabad kézzel, hanem billentyü által.

És mert a hang erőfoka felett ama hangszernél könnyebben rendelkeztek, javitott kiadásában ezen pantalont idővel forte pianonak nevezték el.

Ezen hangszer feltalálója az olasz Christofali. (1710 körül.)

Az augsburgi Stein J. A., által készitett fortepianók a mult század végén valamennyi „instrumenta pennata"-t elnyomtak és végkép eltüntettek.

Stein tanitványa volt a Bécsben élő Streicher J. A., kinek zongora gyártmányait mindenekelőtt Beethoven segitette javitani.

Angolországban ugyanazon időtájt uj mechanikát találtak fel, s a párisi Erard és Pleyelnek e században Liszt segitette a zongorát mostani niveaujukra emelni.

A zongora mostani kiterjedését és hangteljét csak a jelen században nyerte el.

A hüvelykujjat eleintén nem is használták.

A párisi Couperin ezen ujjnak használatba vételét is inicziálta („L' art de toucher le clavecin") 1716-ban és Bach S. valamennyi ujjat egyenlő mértékben kezdette alkalmazni.

(Folytatása köv.)

Unghváry József

gyümölcsfa-iskolájában Czegléden.

posta, távirda és vasutállomás)

ez év tavaszán nagyobb mennyiségü 1-2-3-4 éves nemes gyümölcsfa s egyéb csemete

kerül eladásra és pedig: körte, alma, szilva, őszi baraczk, kajszin baraczk, cseresnye, meggy, eper, bolvilli körte, azarol galagonya, birs lasponya, mandula, dió, köszmete, ribiszke, málna, földi eper, (szamócza) és nemes fűzfa csemeték; ezek árai azok erőssége szerint 15—20-25—30 kr. Ugyancsak igen nagy mennyiségben kapható 1—2—3 éves vadonoz csemete a következőkből: körte, alma, birs, doucin, paradicsom alma, őszi baraczk, sárga baraczk, besztercei szilva, sajmeggy (Prunus mahaleb.) fekete meggy, cseresznye és eper csemeték, ezek árai azok erőssége szerint 100 drb 60 krtól 1 frt 60 krig, 1000 drb 5 frttól 15 forintig. Nemes csemetékből: őszi baraczk és földi epernél (szamócza.) vadoncz csemetékből pedig sárga baraczk, sajmeggy és epernél nagyobb rendeléseknél árengedmény adatik.

Tessek árjegyzeket kérni!

Rendeléseket elfogad:

Unghváry József kertészete Czegléden.

FIGYELMEZTETÉS.

Unghváry László teleptulajdonos, kinek telepe van és Unghváry Sándor, kinek telepe nincs (ki csak Unghváry Lászlónál alkalmazott irnok) egy és ugyanaz. A hirdetésükben használt jelzőt (fával kupeczkodik) jó hirnévnek örvendő telepeim rongálására és a nagyközönség félrevezetésére szolgál. Ezen jelző megczáfolására és teljes érvénytelenségére feleletet adnak idei árjegyzékemben kozjegyző által hitelesitett elismerő nyilatkozatai. Különben jelenleg 9 held üzemképes telepem van.

Pénzkölcsön

birtokra, házakra, gyárakra és gőzmalmokra első helyü betablázásra 40 évre $4^1/_2$ százalékra, 50 évre 4 százalékra, 2-ik és 3-ik helyü betablázásra 6 százalékra.

Pénzt

váltóra 5—6 százalékra 10.000 frtig gyors és discretió mellett szerez, — valamint drága adó-ságokat convertál, — ugyanszintén váltót leszámitoltat.

Schwarcz Márton, Budapest, VII. Dob-utcza 69.

Kitünő referencziákkal szolgálhatok.

Meghivó

a kőszegi ipartestületnek

1897. évi márczius hó 14-én délután fél 2 órakor

a városház tanácsterében tartandó

közgyülésére.

Tárgysorozat:

1. Jelentés a testület mult évi működéséről.
2. A multévi számadások előterjesztése és felmentvény megadása.
3. Jövő évi költségvetés megállapitása.
4. Az elöljáróság és számvevők választása.
5. Küldöncz fizetésének módositása.
6. Netáni inditványok.

Kérem a 140 holdas üzemü 15 éves s nagy hirnévnek örvendő czég pontos ezimers ügyelni, mert itt több Unghvárynak is van 4—5 holdas kezdetleges kertészete.

Igy pl. Unghváry Józsefé, ki az egész országból összehordott fákkal kupeczkodik.

Cseresnye- és meggyfa-csemeték nagymérvbeni eladása.

Eladásra szánt készlet: cseresnyéből 80,000 drb., meggyből 50,000 drb.

Cseresnyefa-csemeték árai: a 160—240 czentiméter magas hajtással biró, gazdag gyökerü, életerős, 1—2 éves csemeték darabja (azok erőssége szerint) 20 krtól 40 krig.

Meggyfa-csemeték árai: az 1—2—3—4 éves gazdag gyökerü, igen szép fejlődésü, élet-erős csemeték darabja (azok erőssége szerint) 20 krtól 50 krig.

Nagybani árak	100 drb	40 kros	csemete	1	vagy	több	fajban	38	frt	100-an-kint
	250 „	40 „	„	1	„	„	„	36	„	
	500 „	40 „	„	1	„	„	„	34	„	
	1000 „	40 „	„	1	„	„	„	32	„	
	5000 „	40 „	„	1	„	„	„	30	„	

A 4—5 éves, igen erős meggyfa-csemeték 100-a 48 frt, 250 drb vételénél 45 frt, 500 drb vételénél 44 frt.

Igen nagy készlet van a következő cseresznye-fajokból: Germersdorfi nagy, Nagy fekete ropogós Korai májusi cseresznye, Badacsonyi óriás, Ferencz császár ropogósa, Donnissen sárga ropogósa, Hedelfingeni óriás, Dr. Eutz feketéje, Schneider kései ropogósa, Coburgi korai fekete, Glocker óriása, Büttner kései ropogósa, Mezel ropogósa, Reverchon ropogósa, Heintze korai cseresznyéje, Korponai fekete ropogós, Mückebergi nagy, Disznódi füzeres, Jaboulay ropogósa, Hollandi herczegnő, Kanizsai fekete, Esperen ropogósa stb. stb. stb.

Igen nagy készlet van a következő meggy-fajokból: Körösi meggy (Spanyol meggy), Spanyol meggy piros, Pandi meggy, Korai Hortensia, Hortensia királynő, Eugenia, Váltva érő, Olgmesi apátnő stb. stb.

A fenti cseresznye és meggyfajokon kivül adatnak ki, **körte, alma, szilva, őszi és kajszinbaraczk, lasponya, birs- és eperfa ojtványok** úgy gazdasági, mint torpére nevelt 1—2—3—4 éves példányokban, még pedig gazdag fajválaszték mellett. A csemeték tisztán homok talajon nevelkedtek s ezért gazdag gyökérzet s biztos fogamzási képességel birnak, ezen felül hiteles fajuak edzett természetüek, egészségesek, hosszu életüek és igen olcsók is. Adatik ki fentieken kivül 1—2—3—4 éves vadoncz is, körtéből, almából, doucinból, paradicsom-alma, birs, besztercei szilva, duránczai szilva, Prunus Myrobolana, Saint Joulien, kökény, mandula, sárga baraczk, cseresznye, fekete meggy, sajmeggy és eperből, az árak erősség (vastagság szerint) következők:

2. CSOPORT

Kezbeli nemesitésre kiválóan 2—3 éves vadonczok:

I. osztályu	11 mm.	100	2.20 frt.	1000	19.80 frt.
II. „	$8^1/_2$ „	„	1.80 „	„	16.20 „
III. „	$6^1/_2$ „	„	1.40 „	„	12.60 „

3. CSOPORT

Nyari szemzés alá, vagy gyökerképzés czéljából kiultethető 1—2 éves vadonczok:

I. osztályu	$4^1/_2$ „	100	1.10 frt.	1000	9.90 frt
II. „	$3^1/_2$ „	„	0.85 „	„	7.65 „
III. „	$2^1/_2$ „	„	0.65 „	„	5.85 „

!! Tessék árjegyzékei kérni !!

A kőszegi takarékpénztár mérlege 1896. évi deczember 31-én.

Könyvi lapszám	VAGYON	Osztrák érték frt.	kr
2	Pénztári készlet 1896-ik évi decz. 31-én	43205	73
20	A két ház értéke	32000	—
3	60,000.— frt. 4% magyar földtehermentesitő kötvény 97 frt.	58200	—
4	48,650.— „ $4^1/_2$% „ italm. jog-kárt. „ 100 „	48650	—
52	100.000.— K. $4^1/_2$% belvárosi takarékp. záloglevél 100 „	50000	—
6	229, drb. Kőszeg-Szombathelyi vasut elsőbbs. részv. 95 „	21755	—
7	Leszámitolt értékpapirok	129155	53
8	Tartalékalap:		
	50,000.— K. $4^1/_2$% belvárosi takarékp. záloglevél 100.— frt. 25,000.—		
	65,000.— „ $4^1/_2$% országos központi takarékpénztári záloglevél 100.— „ 32,500.—	57500	—
10	Kölcsönök	4119775	—
11	Előlegek	107495	35
12	Váltók	192622	52
13	Különféle pénzintézetnél elhelyezett összeg	162304	68
14	Nyugdijalap értekpapirjai és pedig:		
	800.— frt. 1860 államsorajegy		
	46100.— „ $4^1/_2$% magy. italm. jogkárt. kötvény	45535	25
15	Reáliskolai alap	10000	—
16	A tisztviselők által letett óvadék és a távbeszélő vezeték óvadéka	7400	—
17	Nyomtatványok	451	49
21	Árverésen vett ingatlanokra, bánatpénz és illeték előleg,	819	55
23	Hátralékos kamatok 1896-ik évi deczember 31-én:		
	Kölcsönök után frt. 43751.41		
	Előlegek „ „ 1384.81		
	Értékpapirok után „ 1337.50	46473	72
	Összesen	5,133,343	82

Könyvi lapszám	TEHER	Osztrák érték frt.	kr
24	Részvénytőke	120000	—
51	„ tartalék alap	120000	—
25	Tartalékalap: állása 1895. decz. 31-én frt. 57,994.62		
	szaporulat adómentes szelvényekben „ 1,598.73		
	állása 1896. decz. 31-én	59593	35
26	Nyugdijalap	45788	97
28	Reáliskolai alap	10000	—
29	Az értékpapirok külön tartalék alapja	35789	17
31	A tisztviselők óvadéka	7390	—
30	Kőszeg sz. k. város árvaszékének illetménye	93	91
32	4% betétek és tőkésitett kamatok	4455584	68
33	Árva „ „ „ „	149441	92
34	Letétek	4492	1
35	Előleg utáni többlet	8	50
36	10% adó az 1896-ik évi decz. 31-én tőkésitett kamatok után	9024	71
37	Jótékony és közhasznu czélokra szánt összeg maradéka	1432	55
39	Előre fizetett lakbér	138	33
23	1897-ik évre előre fizetett kamatok és pedig:		
	Váltók után frt. 2089.12		
	Kölcsönök után „ 36535.52		
	Előlegek „ „ 1522.10		
	Értékpapirok után „ 821.5	40968	29
40	1895-ik évi nyeremény áthozat	3433	54
41	1896 „ „ tiszta nyeremény	70163	89
	Összesen	5,133.343	82

Kőszeg, 1896. deczember 31-én.

Freyler Lajos s. k., pénztárnok. **Pötzelberger Károly** s. k., elnök. **Wöllel Vilmos** s. k. könyvelő.

Jelen üzleti kimutatást és mérleget a fő- és mellékkönyvekkel összehasonlitottuk, pontosan megvizsgáltuk és legnagyobb rendben találtuk.

Kőszeg, 1897. februar hó 2-án.

A felügyelő bizottság: **Kehrn Károly** s. k., **Waisbecker Ede** s. k., **Michaelis Izidor** s. k.

Nyomatott Feigl Gyula könyvnyomdájában Kőszegen